# لزوم تفکیک بین لحظه ثبوتی دخول شهر و امارات کاشفه از آن

**شاگرد**: پس دیگر لازم نیست که قوس بردارد و شکل هلال بگیرد، بلکه همین که کوچکترین نور از هر جای ماه به زمین برسد می‌گوییم خروج از تحت‌الشعاع انجام شده است.
**استاد:** الآن ایام آمد آقا می‌فرمودند خیلی از صحبت‌های دیروز تکرار بود. ولی خب ببینید یک وقتی است که ما با دلیل «اهلّ‌الهلال» کار داریم و یک وقتی است که با ذو الطریق کار داریم. شما بعداً می‌توانید جلو بروید و ذو الطریق را تعیین کنید. دراین‌صورت باز باید طبق دلیل جلو برویم. فعلاً ما با دلیلی کار داریم که موضوع در آن «اهلّ‌الهلال» است. رؤیت را هم طریق به هلال گرفتیم. در دلیل «اهلّ‌الهلال» غلط است که شما به نقاط بگویید هلال هستند. نقاط که هلال نیست. یعنی دلیل «اهلّ‌الهلال» با رؤیت نقاط بالفعل نیست. پس باید بالفعل شود. این‌که ذو الطریق آن چیست، باید استظهار کنیم. این یک بیانی است که من عرض می‌کنم. این‌که خروج قمر از تحت‌الشعاع شده ای نشده، حرف دیگری است؛ فی علم الله با اثبات را باید جدا کنیم و ادله اثباتیه را هم جدا کنیم.
بنابراین در مقام اهلال که هلال، موضوع است، نقاط، هلال نیست. هلال باید قوس داشته باشد. قوسی که فی علم الله تعالی مسمای هلال بر آن صدق کند. همه این‌ها ثبوتی است. یعنی اگر واضع خود خدای متعال بود...؛ به نظرم مرحوم نائینی در اصول مدافع این بودند که واضع لغت عربی خدای متعال است. خب اگر این‌طور باشد خدای متعال خود هلال را وضع کرده و می‌دانند که مسمی نزدش چیست. لحظه‌ای که هلال، هلال می‌شود با لحظه قبلش فی علم الله از هم جدا است. لحظه‌ای که فی علم الله هلال شد، خدای متعال تکوینا می‌گوید «اهلّ‌الهلال». اگر نیاز حکمت وضع به این است که اضافه‌ی جعلی هم بکند، می‌کند. اگر نیاز نیست برای خود این تکوین حکم تشریعی می‌آورد. یعنی حکم تشریعی دقیقاً بر این موضوع بار می‌شود.
پس بنابراین معلوم باشد که وقتی هلال می‌گوییم کجای بحث هستیم، فعلاً ما مقابله با بُعد داریم. بُعد هست یا نیست.
**شاگرد:** در موضوع له هلال سه قید هست. یکی بُعد است، یک قوس است و یکی هم رسیدن انعکاس آن به زمین است. قبول دارید که این سه قید در «اهلّ‌الهلال» دخیل هستند؟

> 5:11

**استاد:** وصل آن به‌نحوی‌که مصحح وضع است.
**شاگرد:** بُعدش هم به همین صورت است. قبول دارید که بُعد آن هم در مسمی هست؟
**استاد:** منظورتان از بُعد، فاز است؟
**شاگرد:** فاصله از خورشید.
**استاد:** نه، قبلاً هم عرض کردم در عرف عام هم همین است. هلال یک مسمایی دارد که مقوم این مسمی، آن بُعد نیست. بُعد از لوازم خارجی آن است. مانند الاربعة زوج. زوجیت، مقوم تسمیه شما نیست ولی لازم ذاتی آن است که از آن هم جدا نمی‌شود. در اینجا هم بُعد از هلال جدا نمی‌شود. اما

هلال به‌معنای «ما ابتعد عن القمر» نیست.
**شاگرد:** قوس و انعکاس هم در مسمی دخیل است؟
**استاد:** یعنی وقتی ناظر نگاه می‌کند شانیت این را دارد که مرئیای داشته باشد. ولو هنوز قبل از خلق حیات بر روی کره زمین باشد. عرض کردم هنوز هیچ حیاتی روی کره زمین نبوده، اهل الهلال داشته‌ایم. این جور نیست که بگوییم به‌گونه‌ای از هلال بحث شده که قبل از اینکه حیات و بشر روی کره زمین بیاید، ما هلالی نداشتیم. چرا، ما هلال داشتیم. به همین مسمی. چون مقوم تمسیه رؤیت رائی نیست؛ وجود رائی نیست. بلکه شانیت این است که لو نظر لرآه.
**شاگرد:** «لو نظر» شأنیت این ماه را تقیید می‌زند. یک زمانی با تلسکوپ ببیند و یک زمانی با چشم غیر مسلح ببیند.
**استاد:** حاج آقا فرمودند «تساوی الکل فی اخذ السلاح».
**شاگرد:** آن هلال چه حدی از شأنیت را باید داشته باشد؟
**استاد:** دوباره به اثبات آمدید یا ثبوت را می‌گویید؟
**شاگرد:** ثبوتش را می‌گویم. هلال یک قوس است که یک شأنیتی دارد.
**استاد:** صبر کنید؛ فی علم الله خدای متعال می‌داند که چه زمانی هلال است یا نه؟
**شاگرد:** بله
**استاد:** اگر می‌داند همان لحظه، لحظه شروع است. خب حالا دیگر چه؟!
**شاگرد:** اما آن لحظه دو تصور دارد. یکی لحظه‌ای است که با تلسکوپ دیده می‌شود و یکی هم لحظه‌ای است که با چشم غیر مسلح دیده می‌شود. هر دوی آن‌ها دو شانیت است. در مقام ثبوت هستیم. قوسی است که چنین شانیتی دارد. این مسمای شما است. این شانیت یک حدی از نور است. این حدی از نور می‌تواند حد یک باشد که در مقام اثبات تنها با تلسکوپ دیده می‌شود و می‌تواند حد دو باشد که در مقام اثبات با چشم غیر مسلح دیده می‌شود.
**استاد:** این فرمایش شما را می‌خواهیم بخوانیم. حالا بگذارید برای آن جا. قبل از آن من این را عرض بکنم. من مطلبی را از آقازاده حاج آقا [مرحوم آیت‌الله به‌جت] گفته بودم که ردیه‌ای را به ایشان داده بودند؛ ایشان چه گفته بودند؟ جار نزده بودند که. مذاکره بین دو نفر بود؛ آن هم یک نفر نقد کرده بود. چه گفته بودند؟ گفتند وقتی من ردیه را دیدم در نظرم محکم‌تر شدم.

---

بازبینی #2
ایجاد شده 3 ژوئیه 2026 14:48:39 توسط ... .
به روزرسانی شده 5 ژوئیه 2026 20:09:15 توسط ... .